

Gotlands tidiga historia

Förord

Denna skrift om Bonderepubliken Gotlands tidiga historia är baserad på offentliga uppgifter och forskningsrapporter. Beskrivningen av Bonderepubliken är generell för hela Gotland men i en senare del av skriften begränsad till Burs sockens historia.

Jag som har redigerat skriften och svarat för urvalet av källor heter Ulf Jacobsson och är relativt nyinflyttad på Gotland. (bosatt i Burs sedan ca 2007). Mitt intresse för Gotlands tidiga historia väcktes av en artikel i Aftonbladet av Herman Generellt sett gäller att det självständiga Gotlands historiska roll som kanske ledande handelsnation i östersjöregionen, Baltikum och östra och sydöstra Europa ännu är förhållandevis ytligt beforskat i förhållande till det svenska fastlandets. Detta har bl.a. lett till att Svealand, Uppsala och Birka i litteraturen framställs som att haft en viktigare historisk roll än det självständiga Gotland. Detta beror delvis på att det finns förhållande få dokument från Gotland och att den lokala informationen förmedlats via muntlig tradition.

Modern arkeologi och tillgång till bl.a. arabiska källor bekräftar dock Gotlands historiska roll som viktig handelsnation fram till åtminstone 1300-talet. Det intensiva handelsutbytet ledde till att bonderepubliken tidigt avskaffade asatron och tillät arabiska och senare katolska missionärer att verka på ön.

Omslagsbilden visar det första kända gotländska sigillet med vädur från 1280. Gotland var på den tiden indelat i tre delar som kallades treadingar; Nordertredingen, Medeltredingen och Sudertredingen. Nordertredingen hade ett träd i sitt vapen, Medeltredingen en stegrande häst och Sudertredingen en vädur (omslaget)

Burs, Gotland i September 2023

/Ulf Jacobsson/

Gotlands geologiska historia

Källa: Otto Hermelin, Stockholms universitet

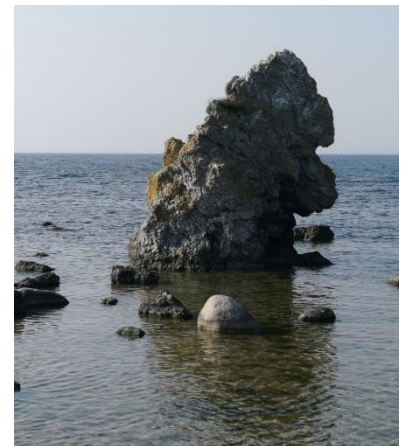
När Gotland bildades under senare delen av perioden *silur* låg ön strax söder om ekvatorn och de koraller och stromatoporoider (svampdjur) som huvudsakligen byggde upp reven var värmekrävande organismer precis som dagens koraller.

Gotlands berggrund består av dessa fossila rev och de sedimentavlagringar som omgav själva reven. Det som är Gotland idag bildades för ca 433-423 miljoner år sedan, under den drygt 24 miljoner år långa perioden silur. Gotlands berggrund hör till världens bäst bevarade siluriska rev

Gotland låg under silurtiden ca 5°-10° (andra studier anger aningen större siffror) söder om ekvatorn, nära en kontinent som benämns Laurussia. Gotland, eller snarare reven på Gotland, bildades på kontinentens grunda tropiska shelfområden.

Kanske såg Gotland och dess närliggande öar ungefär ut som Stora Barriärrevet gör idag. Utanför barriärrevet ökade vattendjupet snabbt, med sedimentation av främst lera och karbonatslam, dvs märglar. De massiva revkalkstenarna på Gotland är mer motståndskraftiga mot vittring och erosion. Några delar av denna bergart är idag bevarad som raukar, för att prata gotländska.

Gotlands revkalk har beskrivits som ett fossilt barriärrev, där den lagrade kalkstenen bildades i laguner innanför och på havssidan närmast utanför revbarriären, med märglar längre ut till havs. Men fördelningen av bergarter är mer komplex än så. Den styrdes bl.a. av variationer i havsytans nivåer och andra miljöförhållanden under 10 miljoner år som påverkade var och vilken typ av revkroppar som kunde bildas samt hur stora reven kunde bli.

Medelhastigheten för tillväxten av de gotländska sedimentbergarterna är ca 7-8 cm/1000 år (ca 750 m avsatta under ca 10 miljoner år). Stora avvikelser förekom från detta medelvärde, såväl i rum (lagunen, revet, havssidans

sediment) som i tid (under de 10 miljoner år det tog för att bilda den gotländska berggrunden).

Vid permperiodens slut utplånades upp till 96 % av alla marina arter och 70 % av ryggradsdjuren på land. Ett flertal orsaker har föreslagits, som vulkanism, meteoritnedslag, klimatförändring (torrare, varmare). Forskning och debatt pågår fortfarande om orsakerna till detta enormt omfattande massutdöende. Sediment från nästföljande period, trias, och samtliga perioder därefter, finns bevarade i Skåne, även om lagerföljderna inte är kompletta. I trias utvecklades de första däggdjuren, som under mycket lång tid skulle komma att leva i skuggan av de stora dominerande kräldjuren. I jura påbörjades dinosauriernas storhetstid som skulle få ett abrupt slut i slutet av nästa period – krita. I krita utvecklades också blomväxterna. Paleogen och neogen blev däggdjurens tidsålder medan vår period, kvartär, kännetecknas av istider, utdöenden och människans entré. Kvartärperioden har varat i 2.6 miljoner år och dominerades av stora, upprepade nedisningar och kortare perioder med varmare klimat (mellanistider).

Sin nuvarande form fick ön av is och vatten under och efter den senaste istiden som började för 20.000 år sedan. På öns västra sida reser sig på många avsnitt mäktiga klintstup. På några ställen finns dessa under vattnet och bildar så kallade pallkanter, utanför vilka djupet kan vara mycket stort. Den östra sidan är i huvudsak flack, med långgrundna stränder. Den högsta punkten är Lojstahed mitt på ön, som ligger 83 meter över havet.

Gotlands historia

Källa: Wikipedia

Under stenåldern var Gotland befolkat av säljägare och fiskare som invandrat sjövägen från norra och västra Europa. En boplats har varit grottan Stora Förvar på Stora Karlsö där 9 200 år gamla lämningar har hittats, en annan Ajvideboplatsen på Ekstakusten innanför Karlsöarna. Stora Bjersmannen, vars skelett förvaras på Fornsalen i Visby, tros vara mellan 9 000 och 7 000 år gammal. Under mitten av stenåldern började bönder från sydöstra Europa att bosätta sig på Gotland.

Ön har talrika lämningar från brons- och järnåldern liksom från folkvandringstid. Stora gravfält finns exempelvis vid Trullhalsar och Gålrum. Talrika bronsåldersrösen, på gutniska kallade *roj* (= rör) finns runt om på Gotland; det största är Uggarde rojr i Rone socken. Även skeppssättningar från bronsåldern är vanliga, sevärda är bland annat de i Gnisvärd och Gannarve.

Karin Bojs beskriver i sin bok "Min europeiska familj : De senaste 54 000 åren" hur vi som lever i Europa i dag bär på en blandning av "jägargener" och "bondegener". Vi representerar olika invandringsvågor som på ett avgörande sätt påverkat vår världsdels tidiga historia.

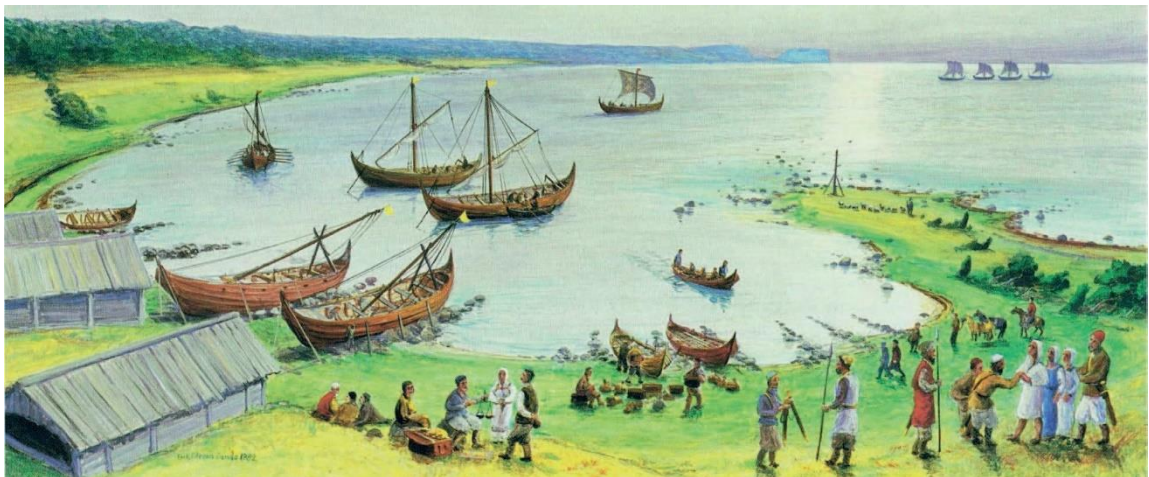
Den dominerande uppfattningen i dag är att jägarsamhällena och de tidiga bondesamhällena var förhållandevis jämlika och jämställda.

Farmannabönderna lade under bronsåldern grunden till Gotlands rikedom och som ledande aktör inom handel i Östersjöregionen och sydöstra regionen

Följande beskrivning är fritt citerad från en artikel i Aftonbladet 2006 av Herman Lindqvist,

Gotland spelade av allt att döma en synnerligen viktig roll i den internationella handeln. Det var under den tid då sydeuropéerna av olika politiska skäl inte kunde nå Mellanöstern utan handelsvägarna gick den norra vägen över Skandinavien och de ryska floderna. På Gotland fanns vid den tiden cirka 1500 fria gårdar vars bönder drev både jordbruk och handel, de var så kallade farmannabönder. De grundade kolonier i dagens Baltikum och Polen. Men att gutarna var många även i Ryssland visar det faktum att det byggdes en kyrka för gotlänningarnas skyddshelgon Olav den helige i Novgorod, där det också fanns ett gotländsk "handelskompani" kallat Gutagård.

Denna bild av Erik Olsson visar omfattningen av en dåtida gotländsk handelshamn. Motivet är inte från Bandlunde i Burs utan snarare från Paviken

Gotland fungerade som en fri handelsrepublik, ungefär som Island. Ön styrdes av "landet", ett slags ting lett av en vald landsdomare. Ön var sedan delad i tre delar: Suder- Medel- och Nordertredingen, som alla i sin tur vad uppdelade i mindre, lättadministrerade enheter.

Historikerna har **olika åsikter** om vad gutarna egentligen handlade med. Vad fick dem att bli så rika på silver? Det finns ytterst få fynd av Gotlandstillverkade varor i jorden i Ryssland. Historikerna tror därför att gutarna sysslade med transithandel mellan Västeuropa och Baltikum-Ryssland- Konstantinopel och kalifatet. De sålde kanske järn från Bergslagen, bärnsten från Baltikum, svärd

från Västeuropa. Kanske var de stora i slavhandeln, transport och försäljning av krigsfångar och trälar till kalifatet? Från den egna ön kunde de skeppa tjära, kalksten, vadmal, ull och fårkött.

Två pojkar på Gotland hittade för några år sedan en silverskatt med över fem hundra mynt, bland dem många över tusen år gamla arabiska mynt. Tillsammans vägde silvret över tre kilo. Ingenstans i Europa har man hittat så många silverskatter som på Gotland, långt över 750 stycken. Skatterna är påminnelser om de cirka två hundra år då gutarna drev handel med folken runt Östersjön och vidare över Ryssland ända ner till kalifatet där Bagdad ligger i dag.

Den största skatten någonsin, världens största bevarade silverskatt från vikingatiden, hittades på ön så sent som 1999 av en lantbrukare från Spillings i Othem socken, sammanlagt 65 kilo silver och 20 kilo brons.

Det mest exotiska i dessa gotländska silverskatter är de arabiska mynten. De är alltifrån sassanidernas dynasti från 600-talet till de abbassidiska under 800-talet och något senare. De var mynt som på den tiden användes över ett stort område i dagens Mellanöstern, upp mot Kaspiska havet och runt Svarta havet. De kunde också användas för affärer runt Östersjön, eftersom det som gällde inte var texten på mynten, den kunde ändå ytterst få läsa vare sig det stod på arabiska eller latin. Alla mynt vägdes. Det var tyngden och silverhalten som angav värdet.

Ett stort antal av **de arabiska mynten** präglades på 700-talet i staden al- Kuf, som var huvudstad för abbasiderna, innan Bagdad grundades. Den texten var svårläst, varför "kufisk" text ännu i våra dagar fått betydelsen en svårläst eller mystisk text.

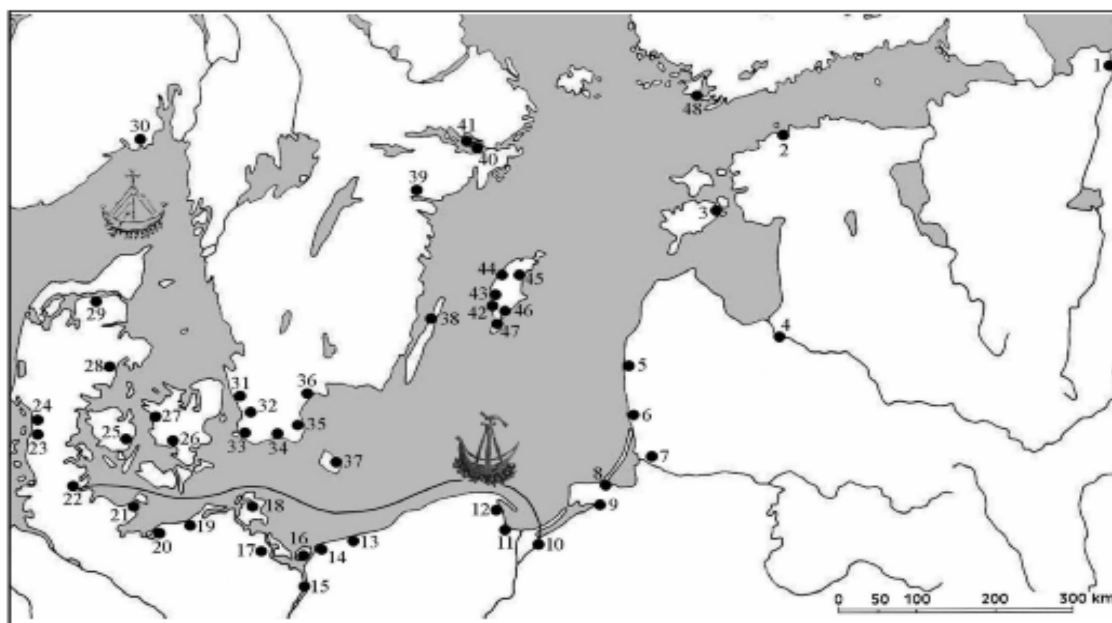
Över 80000 arabiska silvermynt har hittats på Gotland, fler än någon annanstans i Europa. Att gutarna hade affärer med hela den dåtida kända världen visar många andra myntfynd, inte minst engelska. Det har hittats fler vikingatida engelska mynt på Gotland än på de brittiska öarna.

Varför grävdes skatterna ner? Den troligaste förklaringen är att silvret skulle sättas i säkerhet då fienden hotade. Torsburgen, Sveriges mäktigaste byggnadsverk från forntiden, vittnar om väl organiserad beredskap för fientliga anfall. En del av de 750 silverskatterna grävdes kanske ner för att de låg säkrare för tjuvar i jorden än om de hade gömts hemma i husen. Den gotländska jorden fick helt enkelt fungera som dåtida schweiziska kassavalv. Sedan avled eller försvann ägaren innan skatten kunde grävas upp igen.

Mateusz Boguckis polska karta visar hur Gotlands farmannabönders hamnar var en viktig del av handelsnätverken runt Baltikum.

Mateusz Bogucki 85

1. The most important *emporía* around the Baltic Sea:

1. Staraja Ladoga (*Aldeigja*), 2. Iru-Tallinn, 3. Tornimäe, 4. Daugmale, 5. Grobina (*Seeburg*), 6. Palanga, 7. The Nemunas river mouth district – Linkuhnen/Rževskoe,
8. Wiskiauten/Mohovoe, 9. Königsberg/Kaliningrad, 10. Janów Pomorski (*Truso*),
11. Gdańsk, 12. Puck, 13. Bardy-Kołobrzeg, 14. Kamień Pomorski, 15. Szczecin,
16. Wolin (*Jumne*), 17. Menzlin-Görke, 18. Ralswiek, 19. Rostock-Dierkow,
20. Groß Strömkendorf (*Reric*), 21. Oldenburg (*Starigard*), 22. Hedeby/Schleswig,
23. Dankirke, 24. Ribe, 25. Gudme-Lundeborg, 26. Dybsø Fjord, 27. Tissø,
28. Århus, 29. Sebbersund, 30. Kaupang (*Skiringssal*), 31. Västra Karaby,
32. Uppåkra, 33. Östra Torp, 34. Ystad-Tankbåten, 35. Järrestad, 36. Åhus,
37. Sorte Muld, 38. Köpingsvik, 39. Herrebrö, 40. Helgö, 41. Birka, 42. Fröjel,
43. Paviken, 44. Visby, 45. Bogevisken, 46. Bandlundaviken,
47. Stockviken, 48. Hiittinen.

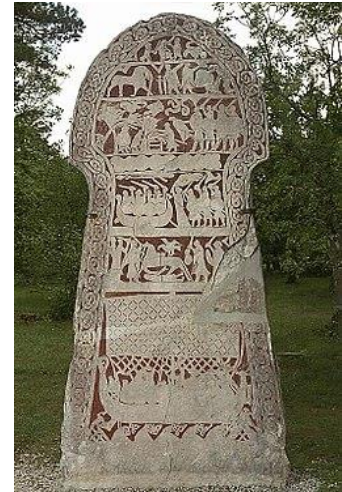
Den gyllene perioden för Gotlands handelsbönder tog slut kring år 1000, då maktförhållandena ändrades i det som idag är Ryssland och nordbornas traditionella handelsvägar blockerades och Visby fick stadsrättigheter och blev en del av Hansan vars moderna skepp var överlägsna farmannaböndernas mindre snäckor.

I och med att handelsplatserna i Östeuropa utvecklades och fick stadsrättigheter förändrades handelsvolymerna kraftigt och Gotlands roll som ekonomisk stormakt var som störst fram till ca 1250 som också innebär slutet på den traditionella "vikingatiden".

Därmed upphörde gutarnas gyllene tid och direktkontakterna med Bagdad bröts för alltid.

Det finns på Gotland ett stort antal unika bildstenar från 1700-talet som ofta visar seglande båtar med svärds- och sköldförsedda besättningar. På dessa framträder vikingens vardagsvärld i en bildrikedom som fått forskningen att kalla dem "fortida seriemagasin".

Under vikingatiden blev Gotland ett av norra Europas rikaste områden. Gutniska handelsbönder, så kallade farmän bedrev omfattande och långväga handel mellan Väst- och Östeuropa. Gutniska bönder hade ett eget handelsfaktori i Novgorod, kallat Gutagård och ett i London. Bland annat hade gutarna i praktiken monopol på handeln med gråverk (ekorrrens vinterpäls), som var mycket eftertraktad av kungahusen i hela Europa, och flera andra varor från österled, bland annat bivax. Om handelsböndernas ofantliga rikedom vittnar det stora antal (guld-) och silverskatter (över 700 har hittats) som fortfarande grävs fram ur den gotländska jorden – fler än i något annat område i världen. Spillingskatten, hittad 1999, innehöll 14 000 mynt. Den vägde totalt 67 kilogram och är världens största vikingatida silverskatt. Ytterligare ett tecken på gutarnas rikedom är de 95 stenkyrkor (med prästgårdar och ofta kastaler) som gutarna uppförde och gradvis utvidgade från 1100-talet och 200 år framåt. 92 av kyrkorna är fortfarande i bruk.

Fornlämningarna i Burs

Bandlundevikens vikingatida boplats och båthus

Bandlundeviken och den välbevarade gårdsmiljön i Burs innehåller omfattande fornlämningar från yngre järnåldern fram till och med medeltiden. Vid den forna stranden på en udde ut i Östersjön, ligger ett sannolikt vikingatida båthus (Snäckhus).

I anslutning till denna husgrund finns flera andra husgrunder bland annat ett par små, närmast kvadratiska anläggningar med eldstad i ena hörnet.

I höjd med 2-meters nivån över havet förekommer ett stort antal sliprännor och slipytor i block. Boplatslämningarna utgörs framför allt av husgrunder, odlingsterrasser, stensträngar och en brya (Stavers brya). För några år sedan påträffades i anslutning till bryan en vikingatida silverskatt.

Sammantaget utgör fornlämningskomplexet en av öns värdefullaste kulturhistoriska miljöer.

Den gotländske arkeologen Dan Carlsson har lanserat en teori om det osedvanligt stora antalet fornlämningar vid Bandlundeviken. Det kan bero på lyckliga geologiska omständigheter som inneburit att landhöjning och vattennivån i Östersjön resulterat i att det hela tiden funnits tillgång till skyddade hamnlägen för fiske och handel.

Genom att analysera fornlämningarnas ålder och deras placering i förhållande till dåvarande strandläge och möjliga hamnlägen, går det att med större säkerhet fastställa fornlämningarnas roll och funktion. Detta trots att en stor del av dem varit utsatta för gravplundring

Om Burs – en kustnära socken på sydöstra Gotland

Burs är en kustsocken på sydöstra Gotland. I söder gränsar Burs till Rone, i väster till Hemse och Linde, i norr till Stånga och Lye samt i öster till Lau, När och till Bandlundeviken.

Området Burs socken har nyttjats sedan stenåldern. Under vikingatiden var detta en rik bygd. Silverskatter har hittats vid flera gårdar.

Burs socken består av slättbygd, till en del på utdikad mark efter Rone myr samt Lye och Burs träsk. Så gott som all ängsmark och en stor del av den före detta hagmarken har i dag omvandlats till åker. Av 1700-talets åkrar odlas ännu en hel

del. Någon större nedläggning eller förändring av åkermarken har inte skett under 1900-talet.

Namnet Burs (1300-talet Burss) innehåller det gotländska *burg* – grusrygg, grusmark.

Stenålder

Enstaka lösfynd visar att området under *stenålder* fungerat som ett resursområde för bosättningar under samma tid i Lau och När.

Bronsålder

Från *bronsålder* finns ett flertal fynd av malstenar samt en skärvstenshöj som kan indikera en boplats i söder, på gränsen till Rone.

Områdets troligen enda rest av fornåkrar, härstammande från tiden *sen bronsålder – äldre järnålder*, finns nordost om gården Västerlaus i områdets sydvästra del.

Järnålder

Spår från *järnålder* finns i form av ett gravfält i söder samt enstaka stensättningar och resta stenar.

I anslutning till det ovan nämnda fornåkerområdet ligger rester efter en *äldre järnåldersgård* med två husgrunder och en stensträng.

Vikingatid

Om *vikingatida* bosättning och aktivitet vittnar funna silverskatter vid Sigdes, Ange och Ljugännes, ett antal slipskårestenar vid vattendrag samt flera bildstenar upphittade i socknen.

Medeltid

Från *medeltid* härstammar kyrkan, ett par grindstolpar från St Gläves samt ett ringkors vid Sigdes.

1500- och 1600-talen

Det fanns under *1500- och 1600-talet* nio kända ödegårdar i socknen.

Revisionsboken från 1653 uppger för området elva skattehemman och tre kronohemman. Gårdarna var av mycket varierande storlek. Ojämförligt störst var Sigdes med 36 tunnland åker och 50 mansslätt äng. Endast två av gårdarna var vid denna tid uppdelad i parter.

Av de tre kronohemmanen Allmunde, Gajbjänne och Kvie, var Kvie fortfarande en obebyggd och ej brukad tomt medan Gajbjänne var en f d ödegård.

1700-talet

Skattdokumentation från 1700-talets början visar på små sammanhängande åkerstycken intill gårdar och längs med vägar. Även perifert liggande åkrar i ängs- och hagmark förekom. De centrala delarna av Burs bestod av åker- och hagmark. Längre bort låg ängsmarker. I nordost och sydväst fanns stora utmarker. Längst i nordost låg Lausmyr.

Bebyggelselägena och vägsystemets sträckning från år 1700 är ännu till stora delar oförändrade.

1800-talet och framåt

Under *1800-talet* medförde skiftena möjlighet till större uppodling. De tidigare små åkrarna utökades. Ängsmark och en del hagmark omvandlades till åker.

Under *1800-talets slut och 1900-talets början* skedde en stark uppodling i socknen.

Bland annat utdikades de stora myrområdena i norr och söder (1900-talets början).

Odlingslandskapet

De centrala delarna av Burs socken är ett flackt, väl uppodlat jordbrukslandskap, vars jordmån till största delen består av sand.

I områdets utkanter i nordost och sydost ligger de utdikade myrarna Lausmyr respektive Ronemyr.

Av naturliga betesmarker inom området finns endast ett drygt 50 hektar stort område med alvar och buskrik utmark.

Värdekriterier

- Området har nyttjats sedan stenålder.
- Det har kontinuerligt brukats sedan yngre bronsålder- äldre järnålder.
- I området finns medeltida lämningar.
- Här finns flera kulturhistoriskt intressanta bebyggelsemiljöer med ursprungliga bebyggelselägen.

- Ålderdomligt vägnät.
- En hel del av 1700-talets åkrar odlas än.
- Viss förekomst av naturlig betesmark.
- Bebyggelsemiljöer som till exempel prästgården och fattigstugan innehar pedagogiska värden.

Socknen är en uppskattad miljö för boende och fritid på sydöstra Gotland med ett läge nära södra Gotlands centrala serviceort på Hemse.

Burs är idag en förhållandevis liten men välmående kustsocken med jordbruket som viktigaste näringskälla. Socknen har en stark utvecklingspotential inom lantbruk, livsmedelsförsörjning, småskalig lokal service, hantverk, gårdsbutiker, konst-och konsthantverk, mat, dryck och logi och som besöksmål för kultur och fritidsaktiviteter. Jordbrukets strukturrationalisering har lett till att den bofasta befolkningen har minskat över tiden.

Det finns nu ca 255 bebyggda fastigheter i Burs. På ca hälften av dessa är fastighetsägarna mantalsskrivna i Burs. Ca 9 % av fastighetsägarna är bosatta på Gotland och ca 41 % på fastlandet. I Hörte stugområde finns dessutom ca 45 bebodda fastigheter, till övervägande del av fritidsboende från Gotland och fastlandet. 2020 var drygt 300 personer mantalsskrivna i Burs.

Det ökande antalet sommargotlänningar, som vistas allt längre tid i Burs, och våra övriga besökare är viktiga för den lokala ekonomin. Burs läge med ca 10 km till södra Gotlands naturliga servicenod Hemse innebär god tillgång till handel och offentlig service.

Sammanhållen fornlämningsmiljö av riksintresse.

Riksantikvarieämbetet har i beslut 2019 klassificerat Burs socken och området vid Bandlundeviken som en fornlämningsmiljö av riksintresse med följande motivering;

” Fornlämningsmiljö från i huvudsak järnåldern som ger en god bild av ett under förhistorisk tid intensivt nyttjat kustområde, och som speglar havets och handelns betydelse för det gotländska samhället under framför allt vikingatid. Inåt land har fornlämningsmiljöerna kontinuerligt utvecklats i takt med markanvändningen och kompletterats med flera intressanta gårdsmiljöer från 1700- och 1800-talen i ett småskaligt odlingslandskap.”

I Burs socken finns flera kulturhistoriskt intressanta fornlämningar, byggnader och en bevarad gårdsmiljö med anor ända från tiden då Burs farmannabönder hade en viktig roll som sjöfarande handelsmän i östersjöregionen och i östra och sydöstra Europa. Lyckliga geologiska och maritima förutsättningar har lett till att det funnits kontinuerligt boende i socknen åtminstone från sen stenålder.

Socknens geografiska läge och gårdsstrukturens bevarande över tiden innebär att det i Burs socken finns den mest komplett bevarade kulturhistoriska miljön på Gotland.

Besöksmål i Burs

Prästgården är en av Gotlands bäst bevarade prästgårdsmiljöer. Manbyggnaden med flyglar och ekonomibygnader bildar en fullständig enhet som tydligt visar det sena 1700-talets byggnadsideal.

Egon Klints Sojdemuseum med tjärdalar (sojden) från 1600- och 1700-talen och med en ännu idag fungerande tjärdal visar tjärans viktiga roll för impregnering och konservering för böndernas egna verksamheter och som viktig handelsvara. I Sojdemuseet har Egon klint samlat historiska bruksföremål och verktyg från bygden fram till dess att jordbruket mekaniserades. Vid museet finns ett väl bevarat Kruthus med anor från exercisplatsen för Södra Bataljonen och Burs kompani vid Stånga Malm som var övningsplats för militär under 1700-talet.

Fattigstugan vid vägen mot När belyser socknens sociala engagemang vid 1800-talets mitt. Byggnaden med flistak som innehållande fyra bostadsrum med inredning är byggnadsminne. På tomten finns också ett Skolmuseum.

Vanges Museigård

Vanges Museigård har Gotlands största samling av bondesamhällets bruksföremål. Birger Kristensson samlade och renoverade i över 60 år. Museet rymmer idag över 10 000 historiska föremål, såväl mekaniska som fungerande traktorer, ångmaskiner, motorsågar som föremål från hushållet och jordbruket.

Det som flest besökare häpnas av är dock inte antalet föremål, utan dess skick. Åkpälsarna är som nya, traktorerna körbara och symaskinerna smorda och redo att användas.

Gården är också en viktig del av det bevarade kulturhistoriska landskapet vid Bandlundeviken.

Vikingagården Stavgard

Våren 1975 var en grupp elever från Högbyskolan i Hemse på lägerskola i Burs på temat forntid. De fann då en stor silverskatt på den plats där vikingahövdingen Stavar enligt en lokal legend skulle ha gömt den.

Stavgard är nu en rekonstruerad vikingagård med lägerskola i fornlämningsområdet vid den fornminnestäta havsviken Bandelunda i Burs socken på Gotlands östra kust.

Kulturstigen vid Bandlunde

Burs Hembygdsförening underhåller en kulturstig genom Bandlundevikens fornminnen. Den utgår från Stavgard's lägerskola. Längs stigen finns 7 stationer med skyltar som beskriver slipskårestenar, sägnerna om Store Stavars skatt, offerbryen, vikingatida hamnar, snäckhuset, senare tiders fiske m.m.

Tomtbod fiskeläge

I Burs finns flera lämningar av gamla hamnar och fiskelägen. Gotlands bönder ägde ofta en strandbod i ett fiskeläge vid kusten. Redan på 1600-talet berättas det om fiskeläget Tomtbod Strandbod som senare fick namnet Tomtbod. Det är ett av öns bäst bevarade med ett trettiotal bodar belägna längs en bygata och blev byggnadsminnesförklarat 1988.

Vill du besöka Burs

På Burs Hembygdsförenings hemsida, www.hembygd.se/burs, finns information om våra kulturhistoriska besöksmål.

Kulturhistoriska besöksmål i Burs

